

Oude brouwerijen in Kontich

In 1503 bestond in Kontich brouwerij *'De Rode Leeuw'*, gelegen op de plaats van de brouwerij *'De Sleutel'* in de huidige Sleutelstraat. Brouwerij De Sleutel was zeker van rond 1550 tot in de jaren 1980 in handen van opeenvolgende generaties De Meulder. In 1739 staat alvast vermeld dat Jan-Martinus De Meulder ze huurde van zijn vader Adriaen De Meulder, bier-en azijnbrouwer. Er is gebrouwen tot in 1933. De laatste brouwer heette Alfons De Meulder. Nadien werd er nog limonade gefabriceerd tot begin 1980.

Zeker in de 17^e en 18^e eeuw paste De Meulder de combinatie van brouwerij-boerderij toe. Dat was praktisch want voor de uitvoer van bier waren er paarden nodig. En waarschijnlijk verbouwde men hop en gerst, grondstoffen nodig voor het brouwen. Het laatste paard werd voor de Brouwerij De Sleutel ingespannen in 1969, en toen bleven er enkel nog vrachtwagens met motoren op de baan. In 1583 vinden we een brouwerij tussen het St-Martinuskerkhof en de Drabstraat. Achter het kerkhof (dat toen nog rond de kerk lag) moet er in die tijd nog een brouwerij gestaan hebben, waarschijnlijk in het eigendom *'De Rooster'*, thans B.B.L. aan de Magdalenastraat.

In 1685 staan reeds vijf Kontichse brouwerijen genoteerd en uit oude geschriften kunnen we opmaken dat er toen reeds serieuze export naar de stad was. Het was toen zeker een volle dag werk om met kar en paard naar Antwerpen te rijden.

In 1583 stond in Kontich ergens brouwerij *'De Roos'*

In 1558 *'De Valk'*, die nog brouwerij bleef tot aan Wereldoorlog II (hoek Antwerpsesteenweg/Magdalenastraat, nu Gemeentehuis en nieuwe appartementsblok.

Verder waren er nog brouwerij *'De Arend'* aan de Varkensmarkt, *'Het Schaakbord'* aan het Sint-Jansplein, (waar later bierhandel Vanderstappen was). Verder *'Brouwerij Huybrechts'* eveneens aan het Sint-Jansplein (nu gemeentelijke bibliotheek en Museum voor Heem- en Oudheidkunde), en brouwerij *'De witte engel'* in de huidige Magdalenastraat

We vinden nog brouwerij *'Den Hoorn'*, *'Sint Marten'* en *'De Kroon'*, maar we kunnen ze moeilijk situeren.

Brouwerij *'Het Wit Kruis'* stond op de plaats van de huidige *'De Hazelaar'* aan het Witvouwenveld en *'de Keulse Kar'* was ook in die buurt.

De heer van Contich, Franco-y-Feo, brouwde in 1721 op het Groeningenhof voor eigen gebruik.

Er waren nog een paar brouwerijen buiten het dorp in de Pierstraat en in Waarloos.

Het is wel typisch dat er zoveel brouwerijen heel dicht bij mekaar lagen. Toen reeds wisten brouwers dat goed water een vereiste was om goed bier te brouwen. De meeste situeren zich daarom op een waterader die van de Magdalenastraat over het Sint-Jansplein naar de Sleutelstraat loopt en waarschijnlijk zo naar de Mechelsesteenweg.

Deze brouwerijen waren natuurlijk niet allemaal op hetzelfde ogenblik in volle bloei

Men brouwde toen slechts twee kwaliteiten: gewone gersten en tafelbier.

Toch was onze lekkere “seef” (of *gersten*) alom gekend en gegeerd, zeker in het Antwerpse.

In 1834 bedroeg de productie van de vijf brouwerijen die Kontich toen telde, 11.730 hectoliter wit en bruin bier. In 1855 bedroeg de Kontichse bierproductie nog slechts 7406 hectoliter. Onze brouwerijen hadden toen moeilijke jaren achter de rug wegens de hoge graanprijzen.

In de 19^e eeuw krijgen we dan stilaan de mechanisering van de bedrijven. Sommige brouwers installeerden een stoommachine wat een grote vooruitgang was, maar anderen gingen er aan ten onder.

Eigenlijk is de teloorgang begonnen tijdens de Tweede Wereldoorlog (1914-1918) toen de Duitsers de koperen brouwketels kwamen uitbreken om kanonnen te maken. Op die manier legde ze de zaken lam.

Later, en zeker na Wereldoorlog II (1940-1945), was het de opkomst van nieuwe bieren van lage gisting die een definitief einde maakte aan de brouwactiviteiten in Kontich. Er bleven toen nog slechts bierdepots en limonadefabrieken over.

Spijtig voor het echte oude dorpsgebeuren. Maar dat is de tol van de vooruitgang.

Van de brouwerijen vind je als toeschouwer in ons museum toch nog enkele overblijfselen. In de opstaande vitrinekast M06 staan inderdaad nog een heel aantal flesjes van brouwerijen uit Kontich en nabije omgeving. Ook nog andere voorwerpen uit de wereld van bier en café tref je er aan: oude pinten, jeneverglazen, een spoelbak in email. Maar ook een spuugbak. Met het verdwijnen van de sjiectabak is gelukkig ook zo'n bak met vieze inhoud uit onze leefwereld verdwenen. De zageman (uit ijzer, want in vlees en bloed zijn ze waarschijnlijk nog massaal aanwezig), die al een hele tijd uit onze café's was verdwenen, is duidelijk aan een nieuwe opmars begonnen, want je ziet hem opnieuw hier en daar in een herberg. Misschien toch wel allemaal de moeite waard om even een bezoekje aan het museum te brengen.

Agnes Dehandschutter

(aangevuld met gegevens uit 'GESCHIEDENIS VAN KONTICH' van prof. dr. Robert Van Passen)